

Vilniaus universitetas
Medicinos fakultetas

STUDENTŲ MOKSLINĖS VEIKLOS TINKLO LXXVI KONFERENCIJA

Vilnius, 2024 m. gegužės 13–17 d.

PRANEŠIMŲ TEZĖS

Leidinį sudarė

VU MF Moklso ir inovacijų skyriaus

inovacijų specialistas Kristijonas PUTEIKIS ir

administratorė Rima DAINORAVIČIENĖ

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

2024

Mokslo komitetas:

doc. dr. Valdemaras Jotautas
dr. Diana Bužinskienė
prof. dr. Violeta Kvedarienė
prof. dr. (HP) Saulius Vosylius
prof. habil. dr. (HP) Gintautas Brimas
Indrė Sakalauskaitė
Laura Lukavičiūtė
dr. Agnė Abraitienė
doc. dr. Jūratė Pečeliūnienė
prof. dr. Vaiva Hendrixson
doc. dr. Ieva Stundienė
prof. dr. Eglė Preikšaitienė
doc. dr. Birutė Zablockienė
prof. dr. Pranas Šerpytis
Artūras Mackevičius

dr. Žymantas Jagelavičius
doc. dr. Agnė Kirkliauskienė
prof. dr. Marius Miglinas
Žilvinas Chomanskis
doc. dr. Kristina Ryliškienė
prof. dr. Vilma Brukienė
doc. dr. Saulius Galgauskas
Andrius Žučenka
doc. dr. Birutė Brasiūnienė
doc. dr. Jaunius Kurtinaitis
prof. dr. Eugenijus Lesinskas
doc. dr. Goda Vaitkevičienė
prof. dr. Alvydas Navickas
doc. dr. Rima Viliūnienė
prof. dr. (HP) Edvardas Danila

prof. dr. Nomedą Rima Valevičienė
Teresė Palšytė
doc. dr. Vytautas Tutkus
doc. dr. Danutė Povilėnaitė
dr. Viktorija Andrejevaitė
prof. dr. Robertas Stasys Samalavičius
dr. Agnė Jakavonytė-Akstinienė
doc. dr. Jurgita Stasiūnienė
dr. Arnas Bakavičius
prof. dr. Gilvydas Verkauskas
prof. dr. Sigitą Lesinskienė
doc. dr. Marija Jakubauskienė
prof. dr. (HP) Janina Tutkuvienė

Organizacinis komitetas:

Kristina Marcinkevičiūtė
Viktorija Rakovskaitė
Austėja Grudytė
Justina Semenkovaitė
Matas Žekonis
Rokas Žekonis
Milvydė Marija Tamutytė
Augustė Senulytė
Miglė Miglinaitė
Rokas Bartuška
Damian Luka Mialkowskyj
Karina Mickevičiūtė
Jovita Patricija Druta
Emilija Šauklytė

Austėja Račytė
Tadas Abartis
Mindaugas Smetaninas
Rafal Sinkevič
Gerda Šlažaitė
Kamilė Čeponytė
Einis Novičenko
Benas Matuzevičius
Gabriela Šimkonytė
Ieva Ruzgytė
Milda Mikalonytė
gyd. rez. Valentinas Kūgis
gyd. rez. Gabrielė Bielinytė
Vėjas Vytautas Jokubynas

Deivilė Kvaraciejūtė
Julija Pargaliauskaitė
Paulius Montvila
Rūta Bleifertaitė
Alicija Šavareikaitė
Julija Kondrotaitė
Gediminas Gumbis
Joana Leščevskaja
Gabrielė Bajoraitė
Augustinas Stasiūnas
Odeta Aliukonytė
Robertas Basijokas
Elvin Francišek Bogdzevič

INTRANAZALINIAI DEKONGESTANTAI: JŲ VARTOJIMO TENDENCIJOS IR VISUOMENĖS ŽINIOS

Darbo autorius. Viktorija VIRBAUSKYTĖ, VI kursas.

Darbo vadovas. Doc. dr. Justinas IVAŠKA, VU MF Klinikinės medicinos institutas, Ausų, nosies, gerklės ir akių ligų klinika.

Darbo tikslas. Įvertinti visuomenės žinias apie intranazalius dekongestantus bei jų vartojimo įpročius.

Darbo metodika. 2024 m. kovo – balandžio mėnesiais vykdyta anoniminė ≥ 18 m. asmenų anketinė apklausa socialiniuose tinkluose. Apklausoje dalyvavo 140 respondentų. Statistinė analizė buvo atlikta Microsoft Excel ir R Commander programomis. Duomenų analizei taikyti aprašomosios statistikos metodai, Chi kvadratas. Skirtumai laikyti statistiškai reikšmingais, kai $p < 0,05$.

Rezultatai. Apklausoje dalyvavo 91,43 proc. moterų ($n=128$) ir 8,57 proc. vyrų ($n=12$). 18–24 metų amžiaus grupę sudarė 57,9– ($n=81$) respondentų, 25–34 metų amžiaus grupę – 26,4 proc. ($n=37$), ≥ 35 – 15,7 proc. ($n=22$). 50,7 proc. atsakiusiųjų turėjo aukštąjį išsilavinimą, 44,3 proc. – vidurinį išsilavinimą. 20 proc. apklaustųjų sirgo alerginėmis ligomis, dažniausiai – alerginiu konjunktyvitu ($n=17$) ir alergija maistui ($n=10$). Dauguma respondentų (73,6 proc.) žinojo, kad yra skirtingų tipų nosies purškų, tačiau tik 60 proc. iš jų žinojo skirtumą tarp intranazalinio steroidinio ir dekongestanto purškalo. 81,5 proc. respondentų nurodė manantys, kad ilgalaikis intranazalių dekongestantų vartojimas kenkia žmogaus sveikatai. Trys ketvirtadaliai respondentų (75,7 proc.) nurodė bent kartą gyvenime vartoję intranazalius dekongestantus. Nosies purškalai su ksilometazolinu (*Otrivin* ($n=30$), *Galazolin* ($n=18$)) ar su fenilefrino ir dimetindeno maleato deriniu (*Vibrocil* ($n=32$))) buvo dažniausi pasirinkimai. Visišką simptomų išnykimą po dekongestantų pavartojimo nurodė 23,6 proc. respondentų, tačiau didesnė dalis – 75,5 proc. ($n=79$) – nurodė, kad nors simptomai palengvėja, jie vis tiek išlieka. 84,9 proc. respondentų nurodė, kad dekongestanto poveikis trunka iki 3 valandų. Daugiau nei pusė (61,3 proc.) naudoja juos 2–4 kartus per dieną. Dažniausiai vartoti intranazalius dekongestantus rekomendavo šeimos gydytojai (31,1 proc.) ir vaistininkai (17 proc.), tačiau nemaža dalis respondentų (27,4 proc.) vartojo savo nuožiūra. Intranazaliniai dekongestantai dažniausiai buvo vartojami sergant ūminėmis virusinėmis viršutinių kvėpavimo takų ligomis ar peršalus, labiausiai siekiant sumažinti nosies užgulimo pojūtį. 80,2 proc. respondentų nurodė, kad ilgiausiai be pertraukų nosies gleivinę sutraukiančius purškalus yra vartoję iki 15 dienų, 6,6 proc. – 16–30 d., 3,8 proc. – 2–12 mėn., ≥ 2 metus – 9,4 proc.. 18 pacientų nurodė, kad yra kreipęsi į gydytoją dėl dekongestantų sukkelto rinologinių simptomų pablogėjimo. 12 iš jų buvo nustatytos dekongestantų vartojimo komplikacijos, o 8 prireikė operacinio gydymo.

Daugiau nei pusė (58,5 proc.) dekongestantus vartojančių respondentų nurodė, kad sveikatos priežiūros specialistas yra bent kartą paaiškinęs kiek laiko ir koku dažniu turėtų būti vartojami dekongestantai, tačiau tik 25,7 proc. (n=36) nurodė, jog buvo informuoti apie piktnaudžiavimo dekongestantais žalą. 85 proc. (n=119) respondentų nurodė, jog jų manymu, išsami sveikatos priežiūros specialisto teikiama informacija paskatintų žmones nepiktnaudžiauti šiais vaistais.

Jaunesni respondentai (<35 m.), lyginant su vyresniais (≥35 m.), geriau žino, kad yra skirtingų rūšių nosies purškalo ($p=0,045$). Jie dažniau pradeda vartoti dekongestantus tik rekomendavus šeimos gydytojui ($p=0,037$), taip pat reikšmingai trumpiau vartoja nosies gleivinę sutraukiančius purškalus ($p=0,007$). Priešingai, vyresni respondentai (≥35 m.) linkę intranazalius dekongestantus vartoti ilgiau ($p=0,007$). Vis dėlto, vyresni asmenys yra labiau linkę manyti, kad ilgalaikis intranazalių dekongestantų vartojimas turi neigiamą poveikį ($p=0,026$). Asmenys, sergantys alerginėmis ligomis, geriau išmano skirtumą tarp steroidinių ir nosies gleivinę sutraukiančių purškalo, palyginti su tais, kurie neserga alerginėmis ligomis ($p=0,034$). Taip pat jie dažniau linkę manyti, kad ilgalaikis dekongestantų purškalo naudojimas veikia žmonių sveikatą ($p=0,046$). Šie asmenys dažniau kreipiasi į gydytoją dėl intranazalių dekongestantų sukulto nosies simptomų pablogėjimo ($p<0,001$), jiems dažniau nustatytas šalutinis dekongestantų purškalo poveikis ($p=0,007$), ir dažniau taikytas operacinis gydymas ($p<0,001$). Be to, alerginėmis ligomis sergantys asmenys labiau linkę manyti, kad išsami informacija apie intranazalius dekongestantus paskatintų žmones nepiktnaudžiauti šiais vaistais ($p<0,001$). Šie asmenys taip pat vartoja didesnį intranazalių dekongestantų kiekį nei nesergantys ($p<0,001$).

Išvados. Vietinio poveikio dekongestantų vartojimas yra paplitęs visuomenėje, tačiau žmonių informuotumas apie piktnaudžiavimo dekongestantais žalą yra nepakankamas. Dėl to reikalingas pacientų švietimas ir aktyvesnis sveikatos priežiūros specialistų įsitraukimas į galimų nepageidaujamų reiškinių prevenciją.

Raktažodžiai. Dekongestantai, nosies purškalo, rinitas.